

Monta mahista maaseudulla

-työohjeopas

Nuoret työntekijät

Tekijät:
Anna-Maarit Heikkinen
Anni Heiskanen
LMA0S1

Opinnäytetyö
Ammattikorkeakoulututkinto
Luonnonvara- ja ympäristöala

SAVONIA

Hei Sinä Nuori!

Pitelet kädessäsi juuri sinulle tarkoitettua opasta, sillä tämä opas on tarkoitettu kaikille maaseudun ammateissa työskentelystä kiinnostuneille ja jo työskenteleville nuorille kesätyöntekijöille. Nuori työntekijähän on iältään 13-17-vuotias henkilö. Maaseudun ammatit tarjoavat nuorelle monenlaista työtä ja maaseutuyritykset ovat hyviä työllistämään kesäkausina. Monesti nuoren ensimmäinen työpaikka voi olla työelämäharjoittelu- tai kesätyö. Miksei se siis voisi olla vaikka vanhempien omistamassa maatalousyrityksessä, jonkun naapurin, sukulaisen tai vaikkapa **Maaseutuammattiin ry:n** kummitila tai yritys?

Tämä opas sisältää hyvin tiivistetysti työturvallisuuteen, palkkaukseen ja työntekijän velvollisuuksiin kuuluvia asioita ja sen on tarkoitus olla helposti luettava opas. Nämä kaikki oppaassa esitetyt säädökset koskevat myös kotitalallaan työskenteleviä nuoria. Tästä oppaasta löydät myös työsopimusmallin täyttöohjeineen käyttöösi.

Muistathan että ennen kuin aloitat työt missään maaseutualan yrityksessä, varmistathan, että sinut on vaakutettu joko työnantajan puolesta tai että omat vaakutuksesi ovat riittävät korvaamaan mahdollisissa vahinkotilanteissa syntyvät loukkaantumiset tai vahingot!

Tämä opas on tarkoitettu käyttöön kesällä 2013 maaseutualan ammateissa työskenteleville nuorille ja saadun palautteen perusteella opas on tarkoitus muokata viimeiseen muotoonsa syksyllä 2013. Tämä työ toteutetaan Maaseutuammattiin ry:n antamana opinnäytetyön toimeksiantona.

Antoisia työhetkiä!

Kuva 1. Maatalousyrittäjä Anni Markkanen kannustaa tutustumaan sekä työntekijän velvollisuuksiin että oikeuksiin.

SISÄLTÖ

1	TYÖSOPIMUKSEN SOLMIMINEN JA PALKAN MAKSUN PERIAATTEET	4
2	NUORELLE SOPIVAT TYÖT	5
2.1	Nuorelle sopivia kevyitä töitä tilalla	5
2.2	Nuorilta kielletyt ja rajoitetut työt.....	5
3	TYÖNTEKIJÄN VELVOLLISUUDET	7
4	NUOREN TYÖNTEKIJÄN TYÖAJAT	8
5	TARTTUVIEN ELÄINTAUTIEN EHKÄISY.....	9

1 TYÖSOPIMUKSEN SOLMIMINEN JA PALKAN MAKSUN PERIAATTEET

Kun olet sopinut työpaikasta tilan kanssa, tulee sinun tehdä **työsopimus** joko suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Nämä kaikki ovat yhtälailla päteviä, mutta mahdollisten riitatilanteiden tai epäselvyyksien välttämiseksi kirjallinen sopimus on aina turvallisin vaihtoehto.

Kirjallisesta tai sähköisestä työsopimuksesta tulee löytyä ainakin seuraavat asiat:

- Työsopimuksen solmivat osapuolet
- Työsuhteen alkamisajankohta, määräaikaisen työsopimuksen kesto sekä mahdollinen peruste määräaikaisuudelle
- Mahdollinen koeaika
- Työpaikan yhteystiedot
- Pääasialliset työtehtävät
- Työssä sovellettava työehtosopimus (maaseutuelinkeinojen työehtosopimus)
- Palkan ja muiden vastikkeiden määräytymisen perusteet
- Palkanmaksukausi
- Säännöllinen työaika
- Lomapäivien määräytyminen
- Määräaikainen kesätyösopimus raukeaa automaattisesti määräajan umpeutuessa.

Työsopimuksessa tulee olla myös työntekijälle maksettavan palkan suuruus ja mahdolliset luontaisedut (ruoka ja / tai asuminen työpaikalla). Yleisimmin palkka määräytyy työhön käytetyn ajan (ns. tuntipalkka tai aikapalkka) tai työn tuloksen (ns. suorituspalkka) mukaan. **Työsopimuslomakkeen ja sen täyttöohjeet löydät tästä!**

Mikäli tulostit tämän oppaan paperille, tieto löytyy linkin <http://www.tyosuojelu.fi/upload/tyosopimuslomake.pdf> avulla.

Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus kertoo oppisopimusopiskelijan, harjoittelijan, koululaisen tai alan töihin perehtyvän nuoren palkkauksesta, että peruskoulussa tai lukiossa opiskelevalle maksetaan vähintään 70 % työn vaatimusryhmä 1 palkasta. Vaatimusryhmä 1:n palkka 1.4.2012–31.1.2014 on 8,04 euroa / tunti. Tämän perusteella saadaan kesätyöntekijän palkaksi laskettua $8,04 \text{ €} \times 0,7 = \sim 5,63 \text{ €/tunti}$. Tämä on siis bruttopalkka, eli palkka ennen verojen pidätystä ja luontaisetujen vähennystä. Tästä jäljelle jäävä palkka on nettopalkka, eli työntekijälle lopulta käteen jäävä palkka.

Päivä-/tai sitä lyhyemmältä ajalta laskettava palkka on maksettava kaksi kertaa kuukaudessa. Työsuhteen päättyessä työntekijän lopputili on maksettava viipymättä tai viimeistään neljän työpäivän kuluessa. **Palkka maksetaan pankkiin sinun ilmoittamallesi pankkitilille.** Sen lisäksi sinun tulee toimittaa palkanmaksua varten työnantajalle **verokortti**, jonka saat verotoimistosta tai netistä www.vero.fi/verokortti

Maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen mukaisesti määräaikaiselle työntekijälle, jonka työsuhde on jatkunut alle vuoden verran, tulee maksaa **työsopimuksen päättyessä lomakorvaus**, joka on 12,5 % työansioista.

Määräaikaisessa työsopimuksessa on määritelty aika tai urakka, jonka loppuun saatettua työsuhde loppuu. Mikäli itse haluat päättää työsuhteesi ennen sovittua päättymisaikaa, sinulla on 14 päivän irtisanomisaika alle vuoden työsuhteessa. **Työsopimuksesi päättyessä työnantajan on annettava sinulle pyynnöstä työtodistus.** Liite 1.

2 NUORELLE SOPIVAT TYÖT

Työnantajan tulee perehdyttää sinut tilan työskentelytapoihin ja työlaitteisiin heti työsuhteen alussa. Työnantajalla on velvollisuus huolehtia siitä, että työskentelyolosuhteet ovat turvalliset ja että toiminta on erilaisten säädösten ja määräysten mukaista. Sinun kannattaa omalta osaltasi huolehtia siitä, että noudatat myös niitä. Seuraavassa kerrotaan, mitä töitä tilalla saat tehdä ja mitkä työt ovat sinulta nuorena työntekijänä kiellettyjä.

2.1 Nuorelle sopivia kevyitä töitä tilalla

Töitä, joita 14-vuotias (tai 13-vuotias, joka samana kalenterivuonna täyttää 14) saa tehdä ovat

- vaarattomien kotieläinten ruokinta
- poiminta-, istutus-, ja aputyöt
- puhtaanapito ja siivoustyöt: huoneistojen, kuten toimistojen siivoaminen ilman että työssä käsitellään terveydelle haitallisia kemikaaleja
- kevyet varastotyöt ja tavaroiden vastaanottaminen
- lajittelu ja käsittelytyöt sekä laskenta ja merkitsemistyöt varastoissa
- muut kevyet työt, kuten esim. kotitaloustyöt

Kuva 2. Vaarattomien kotieläinten hoitotöihin kuuluu mm. vasikoiden juottaminen. (Heiskanen 2011).

Kuva 3. Puutarhayrittäjä Sami Heimonen tietää, että monet työt puutarhoilla sopivat nuorille työntekijöille.

2.2 Nuorilta kielletyt ja rajoitetut työt

Seuraavassa luetellaan töitä, joita alle 16-vuotias työntekijä ei saa tehdä. 16 vuotta täyttänyt nuori saa tehdä kyseisiä töitä, jos hänen turvallisuudestaan on huolehdittu niin, ettei loukkaantumisvaaraa ole.

- Et saa käyttää
 - mm. laserlaitteita, sirkkeliä, pyörösahaa, vannesahat, höyläkonetta, moottorisaha, traktoria, jossa ei ole turvaohjaamaa, kaivinkonetta, moottorikelkkaa eikä mönkijä vaativissa olosuhteissa eikä henkilönostinta
- Työssä et saa käsitellä
 - vaarallisia, haitallisia kemikaaleja ja kasvinsuojeluaineita, asbestia eikä lyijyä
 - työ-ympäristössä ei saa olla tupakansavua

- Kiellettyjä ovat myös työt
 - o joissa voimakas melu voi aiheuttaa kuulovaurion
 - o työt voimakkaasti värisevillä työkoneilla
 - o työt erityisen korkeassa tai matalassa ilmanpaineessa sekä
 - o työt, joissa voi altistua terveydelle vaaralliselle kylmyydelle tai kuumuudelle
 - o jännite- ja sähkötyöt
 - o raskaiden taakkojen kantaminen
 - o et saa nostaa taakkoja, joiden **paino ylittää jatkuvasti 20 kg miehillä ja 15 kg naisilla**

Kuva 4. Kuvan traktoria nuori työntekijä ei saa kuljettaa, sillä siinä ei ole vaadittua turvaohjaamo. (Heikkinen 2008).

Työskentely vaarallisten tai arvaamattomien eläinten kanssa on kielletty samoin

- o maanalaiset työt, rakennusten purkutyöt, räjäytystyöt sekä säiliötyöt, joissa tukehtumisvaara, pylväs- ja mastotyöt.

Kuva 5. Maataloustyöt hoidetaan nykyään isoilla koneilla, joiden käyttö vaatii harjoittelua ja perehtymistä. (Heiskanen 2012).

3 TYÖNTEKIJÄN VELVOLLISUUDET

Työturvallisuudesta ensisijainen vastuu on työnantajalla, mutta myös sinulla työntekijänä, eli tässä tapauksessa kesätyöntekijänä, on omalta osaltasi vastuu omasta sekä muiden työntekijöiden turvallisuudesta.

Työturvallisuuteen liittyviä nuoren työntekijän velvollisuuksia ovat:

- Ilmoittaa ennen työn alkamista mahdollisista työturvallisuuteen liittyvistä fyysisistä tai psyykkisistä seikoista työnantajalle (esim. sairaudet, kuten epilepsia tai diabetes)
- Tutustua työpaikan työ- ja turvallisuusohjeisiin sekä mahdollisten vaarallisten kemikaalien käytöturvallisuuteen ja säilytyspaikkoihin
- Noudattaa työpaikan ohjeita työskentelytavoista, työturvallisuudesta ja työsuojelusta
- Pitää työpaikka siistinä ja järjestyksessä
- Olla huolellinen ja tarkka työssään, jottei aiheuta vaaratilanteita itselleen tai muille työntekijöille
- Kysyä tarvittaessa neuvoa tai ohjeita työn tekemisestä, työturvallisuudesta tai työtavoista
- Käyttää töitä tehdessään asianmukaista ja turvallista vaatetusta ja tarvittaessa suojavaarusteita (esim. karkisuojatut kumikengät eläintenhoitotyössä, naulasuojatut kengät rakennuksilla työskennellessä, kuulosuojaimet konetöissä, hengityssuojaimet pölyisessä ympäristössä, vaatteita, joissa ei ole takertumis- ja kiinnijääntivaaraa)
- Työntekijä voi kieltäytyä tekemästä työtä tai työtehtäviä, mikäli työnantajalla ei ole antaa työntekijälle riittävää suojavaarustusta ja suojaamia
- Ilmoittaa työnantajalle viipymättä työturvallisuutta vaarantavista asioista tai tarvittavien suojavaarusteiden puuttumisesta (esim. kuulosuojaimet, hengityssuojaimet, suojakäsineet)
- Ottaa selvää, mistä työpaikan ensiapuvälineet löytyvät, pelastusteistä ja mahdollisten alkusammutus laitteiden sijainnista
- **Muistathan, että kuljettaaksesi maataloustraktoria tarvitset T-ajokortin, jonka voi suorittaa 15-vuotiaana!**

Kuva 6. Metsuriyrittäjä Kalle Pasanen kysyy tunnetko tämän työkonen? Mitä muita turvavarusteita sen kanssa tulee käyttää kuin kypärää?

4 NUOREN TYÖNTEKIJÄN TYÖAJAT

- **13–14-vuotiaiden** säännölliseksi päivittäiseksi työajaksi on määritelty enintään 7 tuntia vuorokaudessa, eli 35 tuntia viikossa. **Ylitöiden teettäminen on kielletty.**
- Työajan tulee olla klo 8.00 - 20.00 välisenä aikana. Mikäli työnantajalla on painavat perusteet, työaika voi poikkeuksellisesti sijoittua klo 6.00 - 20.00 väliselle ajalle (esim. karjanhoitotyöt tai lastenvahtityöt).
- Työntekijällä on oikeus 30 minuutin ruokataukoon, mikäli hänen työaikansa on yli 4.30 tuntia vuorokaudessa.
- 13–14-vuotiaalla työntekijällä tulee olla oikeus yhtäjakoiseen 14 tunnin vuorokausilepoon ja 38 tunnin viikkolepoon.

- **15–17-vuotiaan työntekijän** säännölliseksi työajaksi on määritelty 8 tuntia vuorokaudessa, niin että viikossa työtunteja tulee 40 tuntia.
- Työajan tulee sijoittua klo 6.00- 22.00 väliselle ajalle. Työntekijälle tulee olla 12 tunnin katkeamaton vuorokausilepo ja 38 tunnin viikkolepo. Lisäksi työntekijällä on oikeus 30 minuutin ruokataukoon, mikäli työpäivän pituus on yli 4.30 tuntia.
- Koska maataloudessa esiintyy paljon kausiluontoista työtä, esim. sadonkorjuut, on ajoittain tarvetta tehdä pidempiä työpäiviä. Näistä tulee sopia etukäteen ja kirjata mahdolliset sopimukset työaikojen joustavuudesta työsopimukseen.
- **Ylityöt** ovat sallittuja 15-17-vuotiaalle niin, että työpäivä voi kestää poikkeustilanteissa 9 tuntia vuorokaudessa, jolloin viikoittaiseksi työajaksi tulee 48 tuntia. Ylitöitä saa kuitenkin kertyä vuodessa vain 80 tuntia ja poikkeusluvalla lisäksi 40 tuntia.
- Ylitöiden korvaaminen tapahtuu niin, että vuorokautinen ylityökorvaus maksetaan niin, että kahdelta ensimmäiseltä yli menevältä tunnilta maksetaan 50 %:lla korotettua palkkaa ja seuraavilta tunneilta 100 %:lla korotettua palkkaa. Viikoittaisesta ylityöstä maksetaan aina 50 %:lla korotettua palkkaa riippumatta kertyneistä tunneista.

- **Sunnuntaityöhön** tulee olla aina selvät perusteet eli työn luonne (kausityö, kuten esim. säästä riippuvainen sadonkorjuu) ja työntekijän suostumus. Sunnuntaityöstä tulee aina työnantajan maksaa työntekijälle 100 %:lla korotettua palkkaa. Tätä palkkaa ei voida korvata lomina.

- **Mikäli sairastut** etkä sen vuoksi pysty tulemaan töihin, **sinun on heti ilmoitettava siitä työnantajalle.** Työnantaja velvollinen maksamaan sinulle sairausajaltakin palkkaa. Mikäli työsuhteesi on kestänyt yli viikon mutta alle kuukauden, korvataan 50 % palkasta sairastumispäivän ja sitä seuraavien 9 päivän ajalta. Tätä varten sinun on kuitenkin pystyttävä todistamaan työkyvyttömyytensä esim. kirjallisen lääkärin todistuksen avulla.

5 TARTTUVIEN ELÄINTAUTIEN EHKÄISY

Tarttuvien eläintautien ehkäisy on niin eettisesti kuin myös elintarviketurvallisuuden kannalta tärkeää. Vastustamalla ja torjumalla tarttuvia eläintauteja varmistetaan, että elintarviketeollisuudella on käytössään puhdasta ja vaaratonta tuotetta jalostettavaksi.

Suomessa tarttuvien eläintautien tilanne on todella hyvä, sillä tilanne on yksi parhaimmista Euroopassa. Suomi on myös julistautunut salmonellavapaaksi maaksi. Eli siis salmonellaa ei esiinny kovinkaan yleisesti ja jos esiintyy, siitä on tehtävä ilmoitus ja ryhdyttävä toimenpiteisiin. Suomessa on myös hyvin tarkka kontrolli salmonellan suhteen.

Tilatasolla tarttuvien eläintautien ehkäisyyn kannattaa panostaa, sillä aina kun eläimet sairastuvat, tuotos heikkenee. Helpoimpia tapoja tarttuvien eläintautien ehkäisyyn on rajoittaa vierailijoiden pääsyä tuotantotiloihin kuten myös teuraskuskiin. Mikäli tuotantotiloihin päästetään vierailijoita, tulisi heillä olla päällään puhtaat suojavaatteet ja jalkineet, mielellään tilan puolesta. Tuotantotiloihin ei tulisi koskaan päästää henkilöä/henkilöitä, jotka ovat matkustelleet ulkomailla ja joiden Suomeen kotiutumisesta on alle 48 tuntia mahdollisten eläintauti- ja salmonellatartuntojen vuoksi. Myös se tulee muistaa, että **saamoilla vaatteilla ja jalkineilla ei saa mennä toisiin tuotantotiloihin eikä toiselle tilalle!**

Tuotantotiloissa työskentelevien tulee myös muistaa, ettei **lantaisilla ja likaisilla jalkineilla saa kulkea ruokintatiloissa ja ruokintapöydillä**. Niin tuotantotiloissa kuin tilan pihassa tulisi logistiikka suunnitella niin, ettei lanta- ja ruokintareitit kohtaisi koskaan. Myöskään mahdolliset teurasreitit eivät saisi kohdata koskaan ruokinta- ja lantareittien kanssa.

Kuva 7. Ethän koske eläimiin ilman syytä tai ilman omistajan lupaa? (Heiskanen 2012).

Kuva 8. Elänlääkäri Eveliina Sirviö kannustaa opiskelemaan itseäsi kiinnostavaan ammattiin.

LÄHTEET

Eläinterveys ja eläintaudit. Evira. [viitattu 24.3.2013]. Saatavissa:

http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ja_elaintaudit/terveydenhuolto_ja_sairauksien_ennaltaehkaisy

Laki nuorista työntekijöistä. Oikeusministeriö [viitattu 20.11.2012]. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930998>

Maaseutuammattiin ry:n www-sivut. [Viitattu 20.11.2012]. Saatavissa: <http://maaseutuammattiin.fi/>

Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus [verkkojulkaisu]. Maaseudun työnantajaliitto [viitattu 20.11.2012]. Saatavissa: <http://www.puuliitto.fi/files/2875/Maaseutu-tes-2012-2014.pdf>

Seinäjoen koulutuskeskus. *Työturvallisuuden opettaminen maatalouden perustutkinnossa* [verkkojulkaisu]. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä [viitattu 21.12.2012]. Saatavissa:

<http://www.sedu.fi/tyoturvallisuus/pdf/maatalous.pdf>

Tarttuvat taudit. ETT [viitattu 23.4.2013]. Saatavissa:

http://www.ett.fi/tarttuvat_taudit

Työssäoppimisen työsuojaus maatalousalan perustutkinnossa [verkkojulkaisu]. Opetushallitus [viitattu 19.12.2012]. Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/49241_tyossaoppimisen_tyosuojaus_maatalousala.pdf

Työsopimusmalli. Työsuojaus [viitattu 13.5.2013]. Saatavissa:

<http://www.tyosuojaus.fi/upload/tyosopimuslomake.pdf>

Työsuojauslaki. Oikeusministeriö [viitattu 20.11.2012]. Saatavissa:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ty%C3%B6turvallisuuslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738?search[type]=pika&search[pika]=ty%C3%B6turvallisuuslaki)

Etukannen ja samojen henkilöiden kuvien käyttöoikeudet Maaseutuammattiin ry:llä.

Työtodistus (malli)

Työntekijä	etunimi sukunimi
Syntymäaika	pv.kk.vuosi (vähintään, tarvittaessa hetu)
Työajat	aikaväli, päivä- tai kuukausi-työaika
Tehtävät	kerrotaan pääpiirteittäin
Arviointi	annetaan työntekijälle vain hänen sitä pyytäessään (muutoin poistetaan tämä kohta työsopimuksesta). Yleensä kerrotaan: • käytös• työtaito
Päiväys	
Työnantaja	
Allekirjoitus	nimenselvennys, titteli

Palaute työhjeoppaan luonnoksesta

Voit antaa palautteen netissä <http://www.maaseutuammattiin.fi/opaspalaute> tai palauttaa tämän lomakkeen täytettynä kirjepostissa osoitteeseen: Maaseutuammattiin ry, c/o MTK-Pohjois-Savo, Savonkatu 18 C, 70110 KUOPIO.

1) Miten kuulit oppaasta / miten sait sen käyttöösi?

- Olin Maaseutuammattiin ry:n tukemassa maaseututapahtumassa ja sain tiedon sitä kautta.
- Kuulin oppaasta naapurutilalta / vanhemmilta / kaverilta.
- Sain vinkin kesätyötä tarjoavalta yrittäjältä.
- Luin lehdestä.
- Huomasin facebookissa tilapäivityksen asiasta.
- Muuta kautta? Miten? _____

2) Mitä tietoa hait oppaasta? Voit valita useamman.

- nuorelle sopivat työt
- työntekijän velvollisuudet
- työsopimuksen solmiminen ja palkanmaksun periaatteet
- nuoren työntekijän työajat
- tarttuvien tautien ehkäisy

3) Kuinka tarpeellista työhjeoppaassa ollut tieto oli?

- erittäin tarpeellista
- hyvin tarpeellista
- tarpeellista
- vähän tarpeellista
- ei ollenkaan tarpeellista

4) Kuinka hyödyllistä työhjeoppaaseen koottu tieto oli?

- sain **paljon** tietoa kesätyötä varten
- sain **vähän** tietoa kesätyötä varten
- en** saanut **minkäänlaista** tietoa kesätyötä varten
- kaikki tieto oli jo ennestään minulle tuttua

5) Oppaassa oli jotakin ihan turhaa tietoa, mitä?

6) Oppaasta puuttui kokonaan/osittain tämä tärkeä tieto:

7) Vapaan palautteen mahdollisuus:

Kiitos!

Yhteystietonne, jotta opinnäytetyöntekijät voivat tarvittaessa kysyä lisätietoa:

Olemme erityisen kiitollisia elokuun 2013 loppuun mennessä saamistamme palautteista, sillä näin opinnäytetyön tekijät voivat hyödyntää sitä muokatessaan opasta lopulliseen muotoonsa.